

Дубовик А.І.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г.Л.,

к.ю.н., доц., доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Актуальною є проблема особливостей кримінальної відповідальності неповнолітніх та їх покарання, адже це є нагальним питанням у всі часи. Інститут кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх є надзвичайно важливим у кримінальному праві. Тому що саме він визначає мету, систему (види та розміри), особливості призначення покарання фізичним особам з неповною дієздатністю. Варто зазначити, чому ж кримінальна відповідальність неповнолітніх є якоюсь особливою? Чому вони не несуть покарання на рівні з усіма суб'єктами правопорушення? Це визначається особливостями деяких політичних та соціальних особливостей, характерних для підліткового віку. Це може бути підвищена емоційність, підлітковий максималізм, бажання до самоствердження, незакінчене формування власної системи цінностей, неповна сформованість вольових якостей та і взагалі певне "своє" сприйняття світу.

У чому ж саме полягає особливість кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх? Кримінальним кодексом України визначено, що для неповнолітніх є певні можливості звільнення від кримінальної відповідальності саме із застосуванням до них примусових заходів виховного характеру; скорочено види покарань та обмежено строки встановлених покарань, передбачено більш м'які вимоги або умови для звільнення від кримінального покарання, зменшено строки, після спливу яких до неповнолітніх можливе застосування умовно-дострокового звільнення, а також строки погашення і зняття судимості. Також встановлений певний вік, за якого до неповнолітніх можна застосовувати заходи кримінально-правового характеру. Тому питання про досягнення суб'єктом певного віку має в кримінальному праві виключно важливе значення. Тому що, наприклад, не є суб'єктами кримінального правопорушення особи віком до 14 років. Також важливо те, що особа вважається такою, що досягла певного віку не в день народження, а з нуля годин, наступних за днем народження особи. Тепер варто перейти конкретніше до саме видів покарань для неповнолітніх та їхнього призначення. Такими видами є (згідно із статтею 98 ККУ): штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний строк. Крім того, до неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у вигляді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Також, слід звернути увагу, що неповнолітнім, які вперше вчинили

кримінальний проступок, позбавлення волі не призначається (згідно із 2 ч. ст.102 ККУ).

Варто згадати, що досить цікавою особливістю кримінальної відповідальності неповнолітніх є те, що до осіб, віком до 14 років взагалі не застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Такі правила встановлені у кримінальному праві. Також такі особи не можуть бути співучасниками кримінального правопорушення. Адже співучасником може бути лише фізична осудна особа, яка досягла віку, за якого може бути притягнута до відповідальності.

Неповнолітні часто стають знаряддями вчинення кримінального правопорушення. Багато правопорушників використовують їх у своїх протиправних діях, тим самим думають, що можливо уникнуть відповідальності, бо вчинили щось "чужими руками". Взагалі умови кримінальної відповідальності та покарання для неповнолітніх є більш гуманними, аніж до дорослих правопорушників. Це визначається особливостями, певними ознаками, які ми зазначали на початку нашої наукової праці. Звісно, метою покарання неповнолітніх є насамперед виправлення засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень та кара. Однак згідно із статистикою, яку ми дослідили, у місцях позбавлення волі майже 80% дітей відбувають покарання повторно, що свідчить про неефективну профілактичну роботу з дітьми після їх повернення з місць ув'язнення.

Отже, підсумовуючи сказане, хотілося б зазначити, що інститут кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх є важливим елементом ювенального кримінального права в Україні та потребує удосконалення у зв'язку з наведеними нами вище фактами. Цей інститут має певні особливості, які слід знати та досліджувати, щоб було менше прогалин та щоб він лише удосконалювався.

Список використаних джерел:

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. №2341-III (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Дмитришина Т. Проблеми вдосконалення інституту покарання неповнолітніх на сучасному етапі URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/38.pdf>
4. Підручник Кримінальне право України. Загальна частина; підручник/ за заг. ред. Доктора юридичних наук, професора В.В.Сухоноса. Суми: Університетська книга, 2020. 420 с.